

Thema 14: Gedrag

Bij het effectief bestrijden van de pandemie, is gedrag een cruciaal element gebleken.

Ook in de endemische fase blijft gedrag belangrijk om het virus in de gaten te houden (testen), de kans op introducties en verspreiding van VOCs te beperken (bv. hygiëne, afstand houden), en de vaccinatiebereidheid te monitoren en te ondersteunen.

De Corona Gedragsunit heeft in 2020 en 2021 gedrag, draagvlak, welzijn en vertrouwen van de Nederlandse bevolking gevolgd en hierover hoogfrequent informatie verschaft voor beleid en communicatie. Ook in de endemische fase zal zicht gehouden moeten worden op gedrag, zij het op een minder intensieve manier. Ook herstel van negatieve effecten van de pandemie en behoud van positieve effecten dient gevolgd te worden, in o.a. bestaande monitoringinstrumenten.

De gedragsunit zal daarom ook in 2022 in samenspraak met andere thema's in het COVID-19 programma, of het reguliere VWS programma, blijven bijdragen aan monitoring. Ook zal veel energie gestoken worden in het delen van onze opgedane kennis met beleid, uitvoerende partijen en wetenschap. Als onderdeel daarvan dienen uit de verzamelde data beleidsmatige en wetenschappelijke lessen over deze pandemie getrokken te worden, om een volgende keer beter beslagen ten ijs te komen. De kwaliteit van het werk zal internationaal getoetst worden en er worden internationale lessen meegenomen. Hiervoor zal een traject van verdiepende analyses en wetenschappelijke publicaties opgezet en uitgevoerd worden. In 2022 worden de eerste lessen rond inhoud, methode en samenwerking gepresenteerd in een eindrapport "Gedragswetenschappen en Pandemiebestrijding 2.0". Ook in de jaren daarna zal een dergelijke rapportage worden opgeleverd, naast de wetenschappelijke publicaties op thema's.

Thema 15: Impact op gezondheid

De coronapandemie heeft een ongekende impact op onze maatschappij. Naast de directe gevolgen van COVID-19 op onze gezondheid zijn er ook indirecte gevolgen. Het leveren van de reguliere zorg is onder druk komen te staan, de coronamaatregelen hebben onze leefstijl en mentale gezondheid sterk beïnvloed, en de inmiddels wereldwijde recessie waarin we beland zijn zal haar effecten op gezondheid gaan hebben. De coronacrisis bracht echter ook positieve effecten, er werd een schonere lucht geconstateerd, evenals minder files en luchtverkeer.

In 2020 heeft het RIVM op verzoek van VWS verschillende van deze ontwikkelingen en de (verwachte) effecten daarvan in kaart gebracht via o.a. de RIVM Corona Gedragsunit, de coronainclusieve VTV en het Onderzoek indirecte effecten Covid-19 op zorg en gezondheid. In 2021 en 2022 geven we hieraan vervolg via de opdracht Brede analyse impact op gezondheid. In deze opdracht staat het verkennen van de brede impact van de coronapandemie op de Nederlandse bevolking centraal. We onderscheiden hierbij verschillende groepen en onderzoeken de belangrijkste effecten binnen deze groepen. Ook hebben we aandacht voor de verschillende schaalniveaus, van nationaal tot lokaal. Tevens geeft deze opdracht invulling aan de extra ondersteuning van RIVM aan GGD'en en GOR organisaties bij psychosociale hulpverlening bij de gevolgen van de coronacrisis in 2021 en 2022.

Thema 16: Impact op het zorgsysteem

Binnen dit thema wordt de impact van COVID-19 op het zorgsysteem onderzocht. Het is belangrijk om deze impact goed in kaart te hebben om zo de reguliere zorg zo snel mogelijk weer naar tenminste het oude niveau te brengen. Daarnaast werd het zorgsysteem gedwongen om door de

maatregelen en gevolgen van de epidemie innovatief te zijn. Heeft deze crisis bijvoorbeeld geleid tot versnelde acceptatie van inzet van elektronische hulpmiddelen in de zorg (consult op afstand, behandeling op afstand, e-health), werkt dit ook en kan dit in toekomst systematischer ingezet worden? Of hebben nieuwere vormen van (kleinschalige) zorg gewerkt in deze crisis (bv integrale ouderenzorg) of is er sprake van een wipe-outeffect (bv kleinschalige dagbesteding). Tijdens de eerste golf was er internationale schaarste van persoonlijke beschermingsmiddelen, medische hulpmiddelen en geneesmiddelen. Deze zijn cruciaal voor de zorg. De vraag is of het beleid omtrent zogenaamde “stockpile medicines” moet worden herzien; welke producten komen in aanmerking om in een nationale voorraad te worden opgenomen en wat zijn daarbij de randvoorwaarden.

Thema 17: Gezondheidseconomie

Gezondheidseconomie gaat over welvaart en het maken van optimale keuzes bij schaarste. Welvaart wordt breed ingevuld en omvat naast economische groei (of krimp) ook gezondheid en kwaliteit van leven. Covid-19 treft de welvaart in het hart, en het virus als ook de maatregelen om het virus in te dammen hebben grote economische gevolgen. Impliciet worden economische kosten en gezondheidsbaten tegen elkaar afgewogen. In een Economische Evaluatie worden deze inzichtelijk gemaakt. De gevolgen van Covid-19 werken zo diep door in de economie dat ook andere, macro-economische modellen en analyses nodig zijn om alle economische gevolgen in beeld te brengen. Pogingen van economische onderzoeksbureaus om voor de coronacrisis een overzicht van alle kosten en baten op te stellen zijn gestrand op de beschikbaarheid van gegevens en onzekerheid over centrale variabelen. Bij het RIVM zijn deze gegevens deels wel beschikbaar, en met behulp van modellen en aanvullend onderzoek, en in samenwerking met externe partijen als het CPB voor de brede economische gevolgen, is het mogelijk om een robuuste Economische Evaluatie op te stellen. Deze evaluatie omvat o.a. de volgende onderdelen: vergelijkingsscenario's, gezondheidseffecten, effecten voor de gezondheidszorg, de Nederlandse economie (inclusief schoolprestaties) en gezondheidsverschillen. Ook wordt onderzocht hoe al deze onderdelen ten opzichte van elkaar beoordeeld en gewaardeerd moeten worden. Dit is belangrijk voor integrale besluitvorming waarin alle aspecten worden meegewogen.

In het thema gezondheidseconomie wordt bestaande kennis en informatie uit andere projecten samengebracht en verenigd met nieuwe kennis en inzichten, met als doel op een hoger abstractieniveau en iets verder van de dagelijkse praktijk een geïntegreerd besluitvormingskader te ontwikkelen. Daarom is de benodigde looptijd ook langer dan 1 jaar. In het eerste jaar worden alle inzichten op deelonderwerpen verzameld en worden de lijnen uitgezet voor de verdiepende en integrerende analyses in het tweede jaar. Aan het einde van jaar 2 hebben we dan een gedegen inzicht in de korte en lange termijn gevolgen van de Coronapandemie en staat er een robuust integraal besluitvormingskader dat ingezet kan worden op het moment dat een nieuwe crisis zich aandient.

Continuering van onderwerpen 2022 (o.a.)	Producten 2022
Gezondheidsverschillen	Wetenschappelijke artikelen (minimaal 2) en artikel voor beleid en praktijk
Gezondheids- en zorgeffecten	Rapport en wetenschappelijke artikelen

Economische effecten	Brugmodel dat verbinding legt tussen modellen RIVM en CPB
Scenario's	Beleidsgerichte publicatie met overzicht van mogelijke manieren om een crisis als covid te lijf te gaan en ons er op voor te bereiden (preparedness)
Waarderingen	Wetenschappelijke publicaties over de tradeoffs tussen gezondheid, welvaart, welzijn, economie en gezondheidszorg
Kennisintegratie	MKBA-model met publicatie over de uitkomsten van de Maatschappelijke Kosten Baten Analyse

Thema 18: Beoordeling beschermende middelen

In dit project wordt gesignaleerd over de veiligheid van toegevoegde chemische stoffen in niet-medische mondkapjes. Een algemeen signaal over de veiligheid van nanomaterialen in mondkapjes is op de RIVM website geplaatst naar aanleiding van ophef in België over de aanwezigheid van nanozilver en titaandioxide in mondkapjes die door Belgische overheid ter beschikking waren gesteld aan de burgers. Uit voorzorg werd afgeraden om deze mondkapjes te dragen. In dit thema wordt er beleidsadvies gegeven over kwaliteitskaders van medische hulpmiddelen en persoonlijke beschermingsmiddelen. Daarnaast wordt er opgeschaald indien nodig bij het verrichte van kwaliteitscontroles van diverse ingekochte medische hulpmiddelen en persoonlijke beschermingsmiddelen. Hierbij wordt o.a. een werkbaar beoordelingskader opgesteld, en testopstellingen ingericht. Resultaten worden teruggekoppeld aan de opdrachtgever.